

RUSYA FEDERASYONU KANUNLARINDA HAKSIZ REKABET

Unfair Competition in the Russian Federation Law

Av. Güzel ERYÜREK*

Geliş Tarihi:12.02.2020 Kabul Tarihi:04.06.2020

ÖZET

Gelişmiş ve gelişmekte olan liberal ekonomilerin temel yapı taşlarından birini rekabet unsuru oluşturur. Haksız rekabet ise rekabetin var olduğu tüm sistemlerde her zaman ortaya çıkabilen bir husustur. 1991 yılında Sovyetler Birliğinin dağılmasından hemen sonra bağımsızlığını ilan eden Rusya Federasyonu yeni anayasa ve kanuni düzenlemeler ile yeni hukuki sisteme geçiş yapmıştır. 1999 yılından itibaren Rus ekonomisi, rekabet ortamının oluşturulma çabaları neticesinde, istikrarlı olarak büyümeye ve gelişmeye başlamıştır. Haksız rekabete ilişkin hükümler özel bir kanunda yer almayıp, bağımsızlığın ilanının ardından 1993'te, daha sonra ise ekonomideki yükseliş neticesinde 2006'da çıkarılan kanun içerisinde tek bir madde halinde düzenlenmiştir. Söz konusu kanunda 2015'te yapılan son değişiklik ile haksız rekabet hükümleri şu anki halini almıştır.

2006'da kabul edilen Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun'un tanımları içeren maddesinde haksız rekabetin tanımına yer verilmiş, özel olarak düzenlenen 14'üncü maddesinde ise haksız rekabet halleri oldukça uzun bir madde halinde düzenlenmiştir. Bu haller kısaca; kötüleme, yanıltma, karşılaştırma, bireyselleştirme ve fikri mülkiyet haklarının kullanılması, karıştırılmaya sebebiyet verme ve ticari sırrın kullanılması veya ifşa edilmesi yolu ile haksız rekabet halleridir. Bu makalede, haksız rekabete ilişkin hükümler Rusça aslından Türkçeye çevrilerek değerlendirilecek ve son bölümde Rusya Federasyonu'nda haksız rekabet soruşturmasındaki usule değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, haksız rekabet, Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun, Federal Antimonopol Kurumu, FAS.

ABSTRACT

Competition is one of the major doctrines of all developing and developed liberal economies. Unfair competition is a matter that can always arise in all systems where competition exists. Russian Federation declared its independence immediately, after the dissolution of the Soviet Union in 1991, than has switched to the new legal system with the new constitution and legal regulations. As of 1999s, Russian economy has started to grow and develop steadily by the results of the efforting to create a competition environment. Although the provisions regarding unfair competition are not included in a special law, after the declaration of independence in 1993, they were regulated as a single article within the law issued in 2006 as a result of the rise in the economy. With the last amendment to the law in 2015, the unfair competition provisions have taken their current form.

In the article containing definitions of the Federative Law on the Protection of Competition adopted in 2006, the definition of unfair competition is included and unfair competition status is regulated as a very long article specially regulated in article 14. Briefly these states are; vilification, diversion, comparison, individualization and exercise of intellectual property rights, causing confusion and the use of trade secrets; or unfair competitive situations by disclosure of those secrets. In this article, the provisions regarding unfair competition will be evaluated by translating from actual Russian text to Turkish and in the final part, the procedures in the unfair competition investigation in the Russian Federation will be mentioned.

Keywords: Russia, unfair competition, Federative Law on the Protection of Competition, Federal Antimonopoly Service, FAS.

* Serbest Avukat, e-posta: guzel@eryurek.com, ORCID ID: 0000-0002-0400-1049.

GİRİŞ

Liberal ekonomi sistemini benimsemiş ülkelerde rekabet serbestisi ilkesinin yeri oldukça büyüktür. Bu ülkelerin hukuk sistemlerinde de ticaretin serbestçe yapılmasını öngören düzenlemeler bulunur. Bu kapsamda ticaret serbestisinin doğal sonucu rekabet serbestisidir. Piyasada serbestçe ticaret yapabilen piyasa aktörlerinin daha fazla kazanç elde edebilmeleri ve piyasada tercih edilen işletme olabilmeleri için diğer işletmelerle yarışması kaçınılmazdır. İşletmeler arasındaki bu yarışın adı rekabettir. Ülke ekonomilerinin güçlenmesi toplumun refahını artırır, ülkenin uluslararası platformda prestijini yükseltir. Tam rekabetçi piyasanın sağlanması ile ekonominin güçlenmesi, devletin hukuki anlamda ekonomiye olabildiğince az müdahale etmesi ile mümkün olabilir. Devlet müdahalesi olmadan serbestçe yapılabilen ticarete, bu hakkın kötüye kullanılması ile rekabet ortamını yok eden veya var olan rekabetçi piyasaya zarar verebilecek davranışlarda bulunulması kaçınılmazdır. Bu aşamada rekabet ortamının bozulmasının veya yok edilmesinin önüne geçilerek serbest ticareti ve ekonomiyi koruma amacıyla devlet birtakım kurallar getirebilmektedir. Söz konusu kuralların tamamı rekabet hukukunu ilgilendirmektedir. Haksız rekabet hukuku ise yine rekabet ortamını korumaya yönelik olup, rekabet hukukundan farklı olarak, rakiplerin davranışlarını düzenleyen kurallar getirir. Haksız rekabet hukukunu ilgilendiren, rakiplerin rekabet hakkını dürüstlük ilkesine aykırı kullanarak rakiplerine ve diğer piyasa aktörlerine zarar vermek amacıyla gerçekleştirdiği davranışların tamamıdır¹.

Rusya Federasyonu kanunlarının Türkçeye çevirisi yok denecek kadar az olduğundan ve daha önce haksız rekabete ilişkin hükümlerin Türkçeye çevirisi ve yorumlanması şeklinde akademik bir çalışma bulunmadığından, makale çalışmamızda bu konunun inceleme gereği duyulmuştur. Çalışmamızda Rusya Federasyonu'nun ekonomi ve hukuk sistemlerine değindikten sonra haksız rekabete ilişkin madde hükümleri incelenecektir. Son olarak farklılık arz eden haksız rekabetin soruşturma süreci ve yetkili organlar incelenecektir.

I. GENEL OLARAK RUSYA VE HAKSIZ REKABETE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER.

Rusya Federasyonu, 17 125 191 km²'lik² yüzölçümü ile dünyanın en geniş ülkesi olup 2020 yılı itibarı ile 147 milyona yakın³ nüfusu ile dünyanın en

¹ **Nomer Ertan** Fusun, Haksız Rekabet Hukuku, İstanbul: On İki Levha Yay., 2016, s. 4.

² 1 Ocak 2019 tarihi itibarı ile Rusya Federasyon'u topraklarının farklı kategorilere göre dağılımı tablosu, Devlet Tescil, Kadastro ve Haritacılık Federal Kurumu (ROSRESTR), <https://rosreestr.ru/site/activity/gosudarstvennoe-upravlenie-v-sfere-ispolzovaniya-i-okhrany-zemel/gosudarstvennyy-monitoring-zemel/sostoyanie-zemel-rossii/gosudarstvennyy-natsionalnyy-doklad-o-sostoyanii-i-ispolzovanii-zemel-v-rossiyskoy-federatsii/> (Erişim tarihi: 11.04.2020).

³ 1 Ocak 2019 tarihi itibarı ile Rusya Federasyonu'nun toplam nüfusu 146 780 720'dir, Yerleşik

kalabalık dokuzuncu ülkesidir. Kuzey Asya'nın tamamına ve Doğu Avrupa'nın büyük bir kısmına uzanan Rusya, dokuz zaman dilimine yayılmıştır. 12 Aralık 1993 tarihinde anayasa değişikliğinin kabulü ve yeni Rusya Federasyonu Anayasasının⁴ 25 Aralık 1993 tarihinde yürürlüğe girmesi ile Sovyet Cumhuriyeti sistemi ortadan kaldırılmıştır. Sovyetler Birliğinin dağılması ile özgürlüğünü ilan eden Rusya Federasyonu ekonomik alanda kısa dönemli çöküş yaşamıştır. Yapılan reform çalışmaları ile 2000'li yıllardan itibaren Rusya'nın ticaretle rekabet edilebilirliği artmış, gayrisafi milli hasılda artış görülmüş⁵ ve piyasa ekonomisine geçiş süreci başlamıştır⁶.

A. Haksız Rekabet Hükümleri.

1993 tarihli Rusya Federasyonu Anayasası m. 8/1'e göre, '*Rusya Federasyonu'nda ekonomik alanın bütünlüğü, malların, hizmetlerin ve mali kaynakların serbest dolaşımı, rekabetin desteklenmesi, ekonomik faaliyetlerin serbestliği güvence altına alınır.*' Bu madde hükmünden Rusya Federasyonu'nun ekonomik sistem olarak liberal ekonomiyi benimsediği açıkça anlaşılmaktadır. Rusya Federasyonu Anayasasının m. 34/2 hükmü, '*Tekelleşmeye ve haksız rekabete yönelen ekonomik faaliyet yasaktır.*' şeklindedir. Rusya Federasyonu Anayasasının m. 8/1 ve m. 34/2 hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, serbest ticareti ve bunun neticesinde rekabet özgürlüğünü desteklediği, tekelleşme ve haksız rekabeti ise açıkça yasaklandığı anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle, m. 8/1'de rekabet hakkı tanınmış, m. 34/2'de ise bu hakkın sınırları belirtilmiştir. Rusya Federasyonu Anayasası gereği rekabet, haksız rekabet, mal ve hizmet piyasalarını düzenleyen hükümler kanunlarca düzenlenmiştir. Bu kanunlar 26 Haziran 2006 tarih ve 135-FZ numaralı Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun⁷ ve 17 Ağustos 1995 tarihli ve 147-FZ numaralı Doğal Tekeller Hakkında Federal Kanun'dur⁸.

Rusya'da haksız rekabet kurumu ilk kez, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nce kabul edilen 22 Mart 1991 tarih ve 948-1 numaralı Mal

nüfus verileri, Resmi İstatistik Federal Kurumu, <https://showdata.gks.ru/report/278928/> (Erişim tarihi: 11.04.2020)

⁴ 12.12.1993 tarihli Rusya Federasyonu Anayasası metninin Türkçe çevirisi için bkz.: <http://www.anayasa.gen.tr/rusya.htm> (Erişim tarihi: 26.01.2020).

⁵ **Göktepe Hülya**, "Türkiye ve Rusya'da Rekabet Politikası ve Rekabet Hukuku", International Conference On Eurasian Economies Dergisi, 2013, (Sayfa aralığı: 904-9014), s. 904.

⁶ Ömerci Ozan/**Kısacık Sina**, "Rusya Siyaseti Ve Rus Dış Politikası", Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 43.

⁷ 26 Haziran 2006 tarih ve 135-FZ numaralı Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun için bkz.: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_19586/ (Erişim tarihi: 12.04.2020)

⁸ 17.08.1995 tarihli ve 147-FZ numaralı Doğal Tekeller Hakkında Federal Kanun'u için bkz.: Rusya Federasyonu Mevzuat Bilgisi Resmi İnternet Portalı <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102037075> (Erişim tarihi: 26.01.2020).

Piyasalarında Rekabet ve Tekelci Faaliyetlerin Yasaklanması Hakkında Federal Kanun'da⁹ tek bir madde halinde (m. 10) düzenlenmiştir. Kanun'un isminden açıkça anlaşılacağı üzere, haksız rekabete ilişkin hükümler ayrı ve kendine has bir kanunda düzenlenmemiş, bir ticaret kanunu içerisinde de yer almamış, bunun yerine rekabetin korunmasına ilişkin Kanun'da düzenlenmiştir.

Mal Piyasalarında Rekabet ve Tekelci Faaliyetlerin Yasaklanması Hakkında Federal Kanun'un haksız rekabete ilişkin olan 10'uncu maddesi, neredeyse aynı şekilde korunarak yeni 26 Haziran 2006 tarih ve 135-FZ numaralı Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun'a (RKHKF) 14'üncü madde olarak dahil edilmiştir. 5 Ekim 2015 tarihinde kabul edilen 275-FZ numaralı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da Değişiklik Yapılmasına Dair Federal Kanun¹⁰ ile daha önce RKHKF'da haksız rekabetin düzenlendiği m. 14'ün tamamı mülga edilmiş ve haksız rekabet hükümleri yeniden ve daha ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.

Haksız rekabete ilişkin hükümler, 2015 senesinde yapılan değişiklik ile RKHKF'da *'İkinci Kısım: Haksız Rekabet'* başlığı ile tek madde halinde düzenlenmiştir (m. 14). Ancak maddenin kendi içerisinde daha anlaşılır ve karmaşadan uzak olması için, *'madde 14.1, madde 14.2'* gibi bir numaralandırma sistemi tercih edilmiş ve madde bu şekilde toplam 8 bölüme ayrılmıştır. 14'üncü maddenin ilk 7 bölümü haksız rekabete örnek teşkil edecek haller sayılmış, 8'inci bölümde ise ilk yedi bölümde sayılan örneklerle benzeyen hallerin de haksız rekabet teşkil edeceği düzenlenmiştir.

B. Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun

RKHKF'nin Genel Hükümler kısmı m. 1'e göre ilgili yasa, *'tekelci faaliyet ve haksız rekabetin kısıtlanması ve engellenmesi; federal yönetici otoriteler, kamu otoriteleri, yerel otoriteler ve Rusya Merkez Bankası tarafından rekabeti kısıtlayan, ortadan kaldıran faaliyetlerin yasaklanması ile birlikte, rekabetin korunması için yasal ve organizasyonel temeli belirler'* (m.1/1). İlgili Kanun'un m. 1/2' göre Kanun'un amacı, *'ekonomik alanın bütünlüğünü, mal ve hizmetlerin serbest dolaşımını, ekonomik faaliyetlerin serbestliğini sağlayarak mal ve hizmet piyasalarının etkin işleyişi için koşulların oluşturulması ile rekabetin korunmasıdır'* (m. 1/ 2).

⁹ 22.03.1991 tarih ve 948-1 numaralı Mal Piyasalarında Rekabet ve Tekelci Faaliyetlerin Yasaklanması Hakkında Federal Kanun için bkz.: Rusya Federasyonu Mevzuat Bilgisi Resmi İnternet Portalı <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&prevDoc=102039676&backlink=1&&nd=102011007> (Erişim tarihi: 26.01.2020).

¹⁰ 5 Ekim 2015 tarihinde kabul edilen 275-FZ numaralı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da Değişiklik Yapılmasına Dair Federal Kanun için bkz.: <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&prevDoc=102108256&backlink=1&&nd=102379622> (Erişim tarihi: 27.01.2020).

RKHFK m. 4'te ise söz konusu Kanun'da yer alan bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir. M. 14'te haksız rekabete ilişkin bir tanıma yer verilmemiş olması, amaçlarının ve koruduğu menfaatlerinin düzenlenmemiş olması, bu hususlara m. 4/9'da yer verilmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

1. Haksız Rekabetin Tanımı (RKHFk m. 4/9)

RKHFK'da yer alan bazı kavramların tanımı m. 4'te yer alır. Bu maddede toplam 23 kavramın tanımı bulunmakla 9'uncu tanım haksız rekabet kavramına ilişkindir. Tanıma göre haksız rekabet, *'ticari işletmelerin (kişi gruplarının) yürüttüğü faaliyetlerde kar elde etme amacıyla Rusya Federasyonu kanunlarına, ticari teamüllere, dürüstlük ilkesine, hakkaniyete ve mantığa aykırı davranışlarda bulunarak, rakip ticari işletmenin ekonomik olarak zarar görmesine veya ticari itibarının zedelenmesine ya da böyle bir tehlikenin oluşmasına sebebiyet vermeyi ifade eder'* (m.4/9). Rus hukukunda haksız rekabet kavramının daha iyi anlaşılması ve yasaklanan haksız rekabet hallerinin doğru analiz edilebilmesi için, konunun incelemesine geçmeden önce, tanımda yer alan bazı terimlerin neyi ifade ettiğinin açıklanması gerekmektedir.

Rekabet; ticari işletmeler arasında, bağımsız hareketler ile ilgili pazarda diğerlerinin, tek taraflı olarak ürün dolaşımının genel koşullarını etkileme gücünün ortadan kaldırılması veya sınırlandırılması ile oluşan yarış ifade eder (RKHFk m. 4/7). Madde hükmünün aslı, Rus hukukçularına göre, oldukça uzun, anlaşılması zor ve karmaşık olduğundan kanunun uygulanabilirliğini azaltmaktadır. Bu sebeple A.N. Varlamova'ya göre rekabete ilişkin en anlaşılır tanım: *'daha çok kar elde etmek amacıyla, mallarının satışı için, yasalar dahilinde, en uygun koşulları sağlamaya yönelik ticari işletmeler (kişi grupları) arasındaki yarış'* şeklinde olmalıdır¹¹.

Rekabet sürecini oluşturan rekabetçi faaliyetlerin tamamı haksız rekabet tanımının ekonomik yönünü oluşturur. İktisadi rekabet ve ekonomik faaliyetler açısından haksız rekabette, ticari işletmenin (kişi gruplarının), kazanç elde etmeye yönelmiş girişimcilik veya ticari faaliyetlerin bulunması gerekir¹². Rekabetin temelini oluşturan 'yarış' ortamının oluşması için bir hareketin varlığı aranmaktadır. Bu sebeple haksız rekabetten bahsedebilmek için mutlaka bir fiil veya davranışın bulunması gerekir¹³. Haksız rekabet kavramının

¹¹ **Varlamova** Alla Nikolaevna, "Ürün Piyasalarında Rekabetin Gelişmesi İçin Hukuki Destek", *Doktora Tezi* (Moskova Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi), Moskova 2008, <https://www.dissercat.com/content/pravovoe-sodeistvie-razvitiyu-konkurentsii-na-tovarnykh-rynkakh/read> (Erişim tarihi: 31.01.2020) s. 23.

¹² **Novikov** Maksim Vladimiroviç, "Vatandaşlık Haklarının Kötüye Kullanılması ile Hakasız Rekabet", Hukuk Bilimleri Eğitim Derecesi Adaylığı Tezi (Federal Bütçe Eğitim Kurumu Yükseköğretim Saratov Hukuk Akademisi), Saratov 2018, (Novikov), s. 41.

¹³ **Novikov**, a.g.e., s. 42.

temelini ve birincil unsurunu oluşturan fiil veya davranışlar, faaliyet şeklinde gerçekleşebilecektir. Rus hukukunda girişimci faaliyet, ticari faaliyet ve ekonomik faaliyetlerin hepsi farklı anlamlarda kullanılabilir.

30.11.1994 tarihli 51-FZ numaralı Rusya Federasyonu Medeni Kanunu'na¹⁴ göre girişimci faaliyet, mülk kullanımından, mal satımından, iş yapılmasından veya bir hizmetin sunulmasından sistematik olarak kar elde etmeyi amaçlayan, sorumluluğu faaliyet sahibine ait bağımsız faaliyettir (m. 2/1-3). Bu faaliyette bulunacak kişilerin de yine ilgili yasalar gereği kurumlarca kayıt altına alınmaları gerekir. Aynı Kanun'un 23'üncü maddesine göre hükümde belirtilen koşulların sağlanması ile kamu kurumuna kayıt gerçekleştirilmeden bireysel girişimci olarak girişimci faaliyette bulunulabilir. Ekonomik faaliyete örnek olarak: apartmanda ortak bölümlerin kiralanması, apartmanda ortak mülkiyete konu ek kısımların inşası, bakımı, apartman yönetimi ve tadilatı; elektrik enerjisinin üretimi, aktarılması, uygulaması, işlevsel olarak sevk yönetimi sayılabilir. Piyasaya arz edilmiş kazanç getiren mal, hizmet ve çalışmaların tamamı ise ticari faaliyeti oluşturur¹⁵.

Girişimcilik faaliyetinin diğer faaliyetler arasındaki yerini inceleyecek olursak; ekonomik faaliyetten daha dar, ticari faaliyetten ise daha geniş anlamı kapsamaktadır. Girişimcilik faaliyeti, her zaman ticari olması sebebiyle ekonomik faaliyetten ayrılmaktadır. Ticari faaliyetten ise girişimci faaliyetin her alanda görülebilir olmasıyla ayrılmaktadır. Esasen hem ticari hem de ekonomik faaliyetten farkı, girişimcilik faaliyetinin devlet sicillerine kaydolup her zaman sistematiklik arz etmesi gerekmesidir¹⁶.

Rekabet ortamının koşulları, coğrafi sınırların ve mal ve hizmet pazarının çakıştığı, rakiplerin benzer ekonomik faaliyetlerde sınırsız tüketicinin bulunduğu pazarda gerçekleşmiş sayılır. Rekabete konu faaliyetin girişimci faaliyet niteliğini taşıması gerekir (sistematik ve ticari). Girişimci faaliyet olmadan rekabetçi faaliyet, rekabetçi faaliyet olmadan girişimci faaliyet düşünülemez. Bu sebeple bir madalyonun iki tarafı gibidirler¹⁷. RHFK m. 4/9'a göre haksız rekabete tabi ticari işletmeler arasında yalnızca girişimci birimler sayılmamış aynı zamanda, bireysel girişimci statüsünde olmayan mesleki faaliyetlerde bulunanlar da sayılmıştır.

Haksız rekabet kavramının ikinci ana unsurunu ticari işletme ve kişi grupları kompozisyonundan oluşan piyasa aktörleri oluşturur. Kanun'un m. 4/5'e göre ticari işletme, *'ticari kuruluş, ticari olmayıp gelir getiren faaliyetlerde bulunan kuruluş, bireysel girişimci veya bireysel girişimci olarak kayıtlı olmayıp federal*

¹⁴ 30.11.1994 tarihli 51-FZ numaralı Rusya Federasyonu Medeni Kanun'u: <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102033239> (Erişim tarihi: 31.01.2020).

¹⁵ Novikov, s. 44.

¹⁶ Novikov, s. 45.

¹⁷ Novikov, s. 48.

kanunlara uygun olarak, resmi sicillere kaydolmuş ya da lisansı bulunan ya da bağımsız karar verebilen kuruluşlara üye olup profesyonel anlamda kar getiren faaliyetlerde bulunan diğer gerçek kişileri' ifade eder (RKHFk m. 4/5). 51-FZ numaralı Rusya Federasyonu Medeni Kanun'u m. 50/1'e göre, ticari kuruluşlar veya ticari olmayıp yaptığı faaliyetlerden gelir elde eden kuruluşlar tüzel kişiliğe sahip olabilirler. Rusya Federasyonu Medeni Kanunu'nda tüzel kişi olarak sayılabilecek kuruluşlara yer verildiğinden, RKHFk'da doğrudan tüzel kişilik ifadesi kullanılmamıştır.

Kişi gruplarına ilişkin tanım ise RKHFk m. 9'da yapılmış ve kişi gruplarını nelerin oluşturacağı sayılmıştır. Bunlar gerçek veya tüzel kişilerden oluşan kümelerdir. Söz konusu kişi gruplarından birine dahil olan gerçek kişi, bireysel olarak haksız rekabette sorumlu tutulabilmektedir. Bu anlamda gerçek kişiler bir kişi grubuna dahil olsun veya olmasın, tüzel kişilik bünyesinde yer almadığı sürece hak ve sorumlulukları devam eder (RKHFk m. 9).

Haksız rekabetin nihai belirleyici unsuru, ticari işletmenin rekabette avantaj, üstünlük (kazanç) elde etmeye odaklanmış olmasıdır. Bu unsur, ticari işletmenin hangi faaliyetlerinin rekabetçi olduğunun tespiti hususunda belirleyici rol oynayacaktır. Rekabette avantajlı hale gelme unsuru haksız rekabetin tespitinde anlamsal yükü kendine alır¹⁸.

RKHFk m. 4/9'da yer alan tanıma göre: *'...kanunlarına, ticari teamüllere, dürüstlük ilkesine, hakkaniyete ve mantığa aykırı davranışlarda bulunarak...'* rakip işletmenin ekonomik anlamda zarar görmesine veya ticari işletme unvanının zarar görmesine sebebiyet vermek haksız rekabete sebebiyet verecektir. Haksız rekabete ilişkin m. 4/9'da yapılan tanım özünde ekonomik ve normatif kriterler barındırmaktadır¹⁹. Normatif açıdan bu kriterler sırasıyla kanunlar, teamüller ve hukuk etiğinin ünlü üçlüsü hakkaniyet, dürüstlük ve mantıktır²⁰. Tanım içerisinde yer alan ticari teamül, dürüstlük, hakkaniyet ve mantıklı davranış gibi kavramların tanımları kesin olarak yapılmadıkça ve bu kavramlara nelerin dahil olduğu kesin sınırlarla belirtilmediği sürece, rekabetin davranışsal açıdan yorumlanmasına sebebiyet veren bu kavramların, rekabetin normal gelişimi açısından tehlikeler arz edebileceği fikrine iştirak etmekteyiz.

2. Özel Olarak Sayılan Haksız Rekabet Halleri (RKHFk m. 14.)

RKHFk m. 14'te sekiz bölüm halinde haksız rekabete örnek teşkil edecek haller sayılmıştır. İlk yedi bölümde haksız rekabet hallerinin özel görünüşleri sayılmış, sekizinci bölümde ise ilk yedi bölümde verilen örneklere dolaylı olarak

¹⁸ Novikov, s. 47.

¹⁹ Moskova Uluslararası İlişkiler Devlet Üniversitesi/Federal Antimonopol Kurumu, "Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun'unun Bilimsel ve Uygulama Açısından Yorumu", Editör: İ. YU. Artemyev, www.consultant.ru, 2015, s. 103.

²⁰ Novikov, s. 55.

dahi benzerlik gösteren hallerin haksız rekabet oluşturacağı düzenlenmiştir. İlk yedi bölümde oldukça uzun ve detaylı bir düzenleme yapılmıştır. Kanun tarzının ve maddelerin daha iyi anlaşılması açısından madde bölümlerinin aslının çevirisinden sonra kısaca değerlendirmesi yapılacaktır.

Madde 14.1 hükmü, *'Kötüleme kolu ile haksız rekabetin yasaklanması'* başlığı ile şu şekildedir:

'Ticari işletmenin ekonomik olarak zarar görmesine ve/veya ticari itibarının zedelenmesine sebep olacak, aşağıda sayılanlar hakkında yanlış, gerçek olmayan ve çarpıtılmış bilginin yayılması ile kötüleyerek haksız rekabet yapılamaz;

- 1. Rakip ticari işletmenin satışa sunduğu malın kalitesi ve tüketim özellikleri, kullanım amacı, üretim ve tüketim yöntemleri ve şartları, böyle bir malın kullanımından beklenen sonuçlar ve belirtilen kullanım amacına uygunluğu;*
- 2. Rakip ticari işletmenin satışa sunduğu malların miktarı, söz konusu bu malların piyasada bulunabilirliği, belirli koşullarda malın satın alınma olasılığı, bu mallar için gerçek talep miktarı;*
- 3. Rakip ticari işletmenin satışa sunduğu malların satış koşulları ve fiyatları.'*

Hüküm kötüleme yolu ile haksız rekabet yapılmasını yasaklamıştır. Söz konusu hüküm kapsamında haksız rekabet yapıldığının kabulü için öncelikle rakip ticari işletme aleyhine kötüleme içeren bir bilginin bulunması gerekir. Burada kötüleme, yanlış, gerçek olmayan veya çarpıtılmış bilgi ile yapılabilir. Bir başka deyişle bilginin kötüleme sayılabilmesi için yanlış, gerçek olmayan veya çarpıtılmış olması gerekir. İkinci olarak kötüleme içeren bilginin, hükümden sayılan üç bentten birine ilişkin olması gerekir. Üçüncü olarak bilginin yayılmasına, üçüncü kişilere duyurulmasına sebebiyet vermiş olmak aranmaktadır. Son olarak da madde hükmünde zarar unsuru aranmıştır. Ekonomik anlamda ticari işletmenin zarar etmesine sebebiyet vermek, ticari işletmenin gerçekleştirdiği faaliyetlerden zarar etmesi veya elde edeceği kardan mahrum kalması olarak yorumlanabilir. Zarar ekonomik olabileceği gibi, ticari işletmenin itibarına da yönelik olabilir. Ticari işletmenin ticari platformda veya toplumda tanınırlığının, unvanının veya genel anlamda itibarının zarar görmesine veya zedelenmesine sebebiyet verilmiş olması hüküm kapsamında zarar unsurunu oluşturur.

Madde 14.2 hükmü *'Yanıltma yolu ile işlenen haksız rekabetin yasaklanması'* başlığı ile şu şekildedir:

- 'Aşağıda sayılanlar hakkında yanıltma yaratarak haksız rekabet yapılamaz:*
- 1. Satışa sunulan malların kalitesi ve tüketim özellikleri, kullanım amacının*

belirlenmesi, üretim veya tüketim koşulları ve yöntemleri, malın kullanımından beklenen sonuçlar, kullanım amacına uygunluğu;

2. *Satışa sunduğu malların miktarı, söz konusu malların piyasada bulunabilirliği, belirli koşullarda malın satın alınma olasılığı, bu mallar için gerçek talep miktarı;*
3. *Satışa sunulan malların üretim yeri, üreticisi, satıcı veya üreticinin garanti sorumluluğu;*
2. *Satışa sunulan malların fiyatlarına ilişkin koşullar.'*

Hüküm yanıltma yolu ile haksız rekabetin yasaklanmasına ilişkin olup, hükmün ilk cümlesinde yanıltmanın niteliği, şekli veya içeriğine yer verilmemiştir. Yanıltmanın, en basit şekli ile bir açıklama ile veya diğer davranışlarla gerçekleştirilebileceğini söylemek mümkündür. Yanıltma hüküm içerisinde sayılan dört bentten birine veya birkaçına ilişkin olmalıdır. Her hâlükârda bentlerde sayılmış olan unsurlardan sadece birini içermesi de haksız rekabetin oluşması için yeterli olacaktır. Bu hükümde zarar unsuruna yer verilmediğinden, rakip ticari işletme, yanıltma sebebiyle bir zarara uğramamış dahi olsa haksız rekabet gerçekleşmiş olacaktır.

Madde 14.3 hükmü '*Gerçeğe aykırı karşılaştırma yolu ile haksız rekabetin yasaklanması*' başlığı ile şu şekildedir:

'Ticari işletmenin ve/veya malının diğer rakip ticari işletme veya onun malı ile, aşağıda sayılan şekillerde gerçeğe aykırı olarak karşılaştırılması suretiyle haksız rekabet yapılamaz:

1. *Ticari işletmenin ve/veya malının diğer rakip ticari işletme veya onun malı ile karşılaştırmada "en iyisi", "birinci", "bir numara", "en", "sadece", "tek" gibi sözcükler ile malın veya ticari işletmenin en üstün olduğu hususunda algı yaratacak ifadelerin kullanmasında bu karşılaştırmanın objektif kıstaslarının belirtilmemesi, ispatlanmamış olması veya yanıltıcı, gerçek olmayan veya içeriği değiştirilen ifadelerle belirtilmesi;*
2. *Bir ticari işletmenin ve/veya malının diğer rakip ticari işletme veya onun malı ile karşılaştırmada, karşılaştırmanın spesifik özellikleri ve parametreleri gösterilmiyor veya karşılaştırma sonuçları objektif olarak doğrulanamıyorsa;*
3. *Bir ticari işletmenin ve/veya malının diğer rakip ticari işletme veya onun malı ile karşılaştırmada, ticari işletme faaliyetlerinin ve/veya malının önemsiz veya karşılaştırmaya uygun olmayan, olumsuz değerlendirmelerin vurgulanması.'*

Madde hükmü gerçeğe aykırı, yani gerçek olmayan, yanlış karşılaştırmaları yasaklamaktadır. Hükümde, bir ticari işletmenin kendisini diğer rakip ticari işletme ile karşılaştırması veya ticari işletme malının başka bir rakip ticari

işletmenin malı ile karşılaştırması ele alınmaktadır. Hüküm içerisinde bulunan üç bentte de karşılaştırmanın hangi şekillerinin yasak olduğu düzenlenmiştir. Birinci bent üstünlük algısı yaratan karşılaştırmalara ilişkindir. Ticari işletmenin kendisinin veya malının bir başka rakip ticari işletme ile veya onun malı ile karşılaştırmada 'en iyisi', 'birinci', 'bir numara', 'en', 'sadece', 'tek' gibi o ticari işletmenin ve malının diğerlerinden üstün veya daha iyi olduğu hususunda izlenim yaratan ifadelerin kullanımı bazı şartlara bağlanmıştır. Buna göre karşılaştırmada üstünlük yaratan ifadeler kullanılırken, hangi kriterlere göre karşılaştırma yapıldığını tarafsız olarak belirtilmesi ve delillerle ispatlanması gerekir. Karşılaştırma kriterleri ve ispat mutlaka gerçeğe uygun olmalı, yanıltmaya sevk etmeyen ve içeriği değiştirilmemiş bilgiler içermelidir. İkinci bentteki düzenlemeye göre, işletmenin kendisi veya mallarının bir başka rakip işletme ile veya malları ile karşılaştırmada karşılaştırmanın özellikleri detaylıca belirtilmiyor, parametreleri gösterilmiyor veya karşılaştırma sonuçları herkes tarafından serbestçe doğrulanamıyorsa karşılaştırma haksız rekabet oluşturacaktır. Son olarak üçüncü bende göre, karşılaştırmaya elverişli olmayan veya karşılaştırma kapsamında ele alınamayacak kadar önemsiz ve özellikle olumsuz yöndeki hususların karşılaştırmaya konu edilmesi de haksız rekabet oluşturacaktır.

Madde 14.4 hükmü '*Ticari işletmenin, mal ve hizmetlerin bireyselleştirilmesine ve diğerlerinden ayırt edilmesine özgülenmiş hakların kazanılması ve kullanılması ile haksız rekabetin yasaklanması*' başlığı ile aşağıdaki gibidir:

- 1. Ticari işletmenin, mal ve hizmetlerin bireyselleştirilmesine ve diğerlerinden ayırt edilmesine özgülenmiş hakların kazanılması ve kullanılması suretiyle haksız rekabet yapılamaz.*
- 2. Birinci fıkrada bahsedilen hallerden, ticari markalara özgülenmiş hakların kazanılması ve kullanılmasına ilişkin Antimonopol Kurumunun kararı, ticari markaya sağlanan yasal korumanın hükümsüz kılınması için, ilgili kişi tarafından yürütme organının Fikri Mülkiyet Federal Kurumuna gönderilir.'*

Buradaki madde hükmünde, daha önce karşılaşmadığımız bir kavram olan 'bireyselleştirme hakkı' karşımıza çıkmaktadır. Ticari işletmenin, mal ve hizmetlerin bireyselleştirilmesi; onların kimliklendirilmesi ile diğerlerinden ayıran ve bireyselleştirilmesine hizmet eden araçların edinilmesi hakkıdır. Bu araçlar ticari işletme adı, mal ve hizmetlerin marka hakları, malların menşei ve ticari işaretlerdir. Birinci fıkraya göre, bireyselleştirme araçlarının kazanılması ve kullanılması ile haksız rekabet yapılması yasaklanmıştır. İkinci fıkraya göre, birinci fıkrada belirtilen şekilde bireyselleştirme araçlarından ticari markaya ilişkin hakların kazanılması ve kullanılması halinde, ihlali gerçekleştiren ticari

markaya sağlanan koruma hakkının hükümsüz kılınması için, Antimonopol Kurumu (FAS) tarafından haksız rekabet kararı verildikten sonra, dosya kapatılarak yürütme organı bünyesinde yer alan Fikri Mülkiyet Federal Kurumuna gönderilir (Rospatent²¹).

Madde 14. 5 hükmü, *‘Fikri mülkiyet haklarına ilişkin haksız rekabetin yasaklanması’* başlığı ile aşağıdaki gibidir:

‘Rakip ticari işletmenin, bireyselleştirme ve diğerlerinden ayırt etmeye hizmet eden araçları hariç, bir ticari işletmenin fikri mülkiyete konu mallarının hukuka aykırı olarak satışı, takas takası veya bir başka şekilde dolaşıma sokulması yasaktır.’

Madde hükmü fikri mülkiyete konu malların hak sahibinin rızası dışında hukuka aykırı olarak satışını, takasını veya herhangi bir şekilde piyasaya arz edilmesini yasaklamaktadır. Esasen maddede fikri mülkiyete ilişkin tasarruf hakkının hukuka aykırı olarak kullanılması açıkça yasaklanmıştır²².

Madde 14.6 hükmü *‘Karıştırılmaya yol açan haksız rekabetin yasaklanması’* başlığı ile aşağıdaki gibidir:

‘Rusya Federasyonu sınırları içerisinde, rakip ticari işletme tarafından sivil dolaşıma sokulan, diğer rakip ticari işletmenin faaliyetleri, mal veya hizmetleri ile karışıklığa yol açan rakip ticari işletmelerin davranışları (davranışsızlığı-tepkisizliği) ve aşağıda sayılan haller ile haksız rekabet yapılamaz:

- 1. Rakip ticari işletmeye ait marka işaretinin, marka adının, ticaret unvanının, ürün menşeinin; Rusya Federasyonu sınırları içerisinde satışa sunulan veya başka bir şekilde sivil dolaşıma giren ürünün etiketlerinde, ambalajlarında veya başka bir şekilde kullanılması ile; internet ortamında, alan adına yerleştirme veya diğer adresleme yöntemleri aracılığı ile, yasadışı kullanılması veya karışıklığa sebebiyet verecek derecede benzerlik göstermesi;*
- 2. rakip ticari işletme tarafından piyasaya sunulan malın dış görünüşünün, ambalajının, etiketinin, adlandırılmasının, renk tonunun, genel anlamda kurumsal tarzın (şirket giyim stilinin, satış alanları tasarımının, vitrinlerin) veya rakip ticari işletmenin ve/veya mallarının diğer ticari işletme ve mallardan ayrılmasına yarayan özelliklerin/unsurların kopyalanması veya taklit edilmesi.’*

²¹ Rospatent hakkında detaylı bilgi için bkz.: **Fikri Mülkiyet Federal Kurumu (Rospatent)**, XXIII Uluslararası Rospatent Konferansı, Sınai Mülkiyet Federal Enstitüsü (FİPS), Moskova, 16-17 Ekim 2019; Resmi web sitesi için bkz: <https://rupto.ru/en> (Erişim tarihi: 13.04.2020)

²² Madde hükmünün detaylı incelemesi için bkz.: **Shishko** İrina Viktorovna, “Fikri Mülkiyet Haklarının Kullanılması ve Karışıklığa Sebebiyet Verme Yolu ile İşlenen Haksız Rekabet ve Kanuni Düzenlemedeki Sorunlar”, Yüksek Lisans Tezi (Sibirya Federal Üniversitesi), Krasnoyarsk, 2019, <https://www.dissercat.com/> (Erişim tarihi: 11.01.2020), s. 50.

Madde hükmünde karışıklığa yol açan davranışlar yasaklanmıştır. Hükmün ilk cümlesi yasaklamaya ilişkin olup alt bentlerde karışıklığa sebebiyet veren yasaklanan davranışlar açıklanmıştır. İlk cümlede parantez içerisinde belirtilen ‘davranışsızlığı veya tepkisizliği’ ifadesi ile karışıklığa sebebiyet verme nedeniyle gerçekleştirilen haksız rekabet türünün, bir davranış olmadan da gerçekleşebileceği vurgulanmıştır. Birinci bentte, rakip ticari işletmeye ait marka işaretinin, marka adının, ticari isimlendirmenin ve ürün menşeinin yasadışı kullanılması veya karışıklığa sebebiyet verecek derecede benzerlik gösterenlerinin kullanılması yasaklanmıştır. Buradaki kullanım, Rusya Federasyonu sınırları içerisinde satışa sunulan veya başka bir şekilde sivil dolaşıma giren ürünlerin etiketinde, ambalajında veya başka şekillerde kullanılması, internet ortamında, alan adlarına yerleştirme veya adresleme aracılığı ile mümkündür.

İkinci fıkrada ise doğrudan kopyalama ve taklit edilme düzenlenmiştir. Burada malın dış görünüşünün, ambalajının, etiketinin, adlandırmasının, renk tonunun, kurumsal tarzın ve ticari işletmenin, malının veya hizmetlerin diğerlerinden ayırt edilmesine, yani bireyselleştirilmesine hizmet eden araçların kopyalanması veya taklit edilmesi yasaklanmıştır.

Madde 14.7 hükmü ‘*Ticari sır veya kanunlarca sır olarak kabul edilen bilginin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi, kullanılması veya ifşa edilmesi suretiyle haksız rekabet*’ başlığı ile aşağıdaki gibidir:

‘Aşağıda sayılan haller dahil olmak üzere, ticari sır veya kanunlarca sır olarak kabul edilen bilginin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi, kullanılması veya ifşa edilmesi suretiyle haksız rekabet yapılamaz:

- 1. Rakip ticari işletmeye ait bilginin, bilgiyi açıklamaya yetkili kişinin izni olmadan alınması ve kullanılması;*
- 2. Rakip ticari işletmeye ait bilginin, bilgiyi açıklamaya yetkili kişi ile yapılan anlaşmanın şartlarına aykırı olarak kullanılması veya ifşa edilmesi;*
- 3. Kanun veya sözleşme gereği sır saklama yükümlülüğü süresi sona ermemiş ve görevlerini yerine getirmesi nedeniyle bu bilgiye sahip veya bilgiye erişebilen kişiden alınan rakip ticari işletmeye ait bilginin kullanılması ve ifşa edilmesi.’*

Madde hükmü sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranışın haksız rekabet olarak düzenlenmesiyle ilgilidir. İlk cümlede, ticari sır olarak kabul edilen veya başkaca kanunlarda sır olarak düzenlenen bilgilerin hukuka aykırı olarak edinilmesi, kullanılması veya bu bilgileri yaymak suretiyle ifşa edilmesinin haksız rekabete sebebiyet vereceği düzenlenmiştir. Aynı cümlede alt bentlerde yer alan davranışlar da yasaklanmıştır. Buna göre, ilk bent uyarınca, rakip ticari işletmeye ait bilginin, bilgiyi açıklamaya yetkili kişinin izni olmadan

alınması veya kullanılması yasaktır. İkinci bentte de, bilgiyi açıklamaya yetkili kişi ile yapılan anlaşmaya aykırı olarak bilginin kullanılması veya ifşa edilmesi yasaklanmıştır. Son bentte ise, çalışanın sır saklama yükümlülüğüne benzer bir durum söz konusudur. Buna göre, kanun veya sözleşme gereği sır saklama yükümlülüğü devam eden, söz konusu bilgiyi bilen veya bilgiye erişebilen rakip ticari işletmeye ait bilgilerin kullanılması veya yayılması suretiyle ifşa edilmesi yasaklanmıştır.

Madde 14.8 hükmü *'Diğer haksız rekabet hallerinin yasaklanması'* başlığı ile düzenlenmiştir:

'Bu kanunun 14.1 ile 14.7'inci maddeleri arasında düzenlenen haksız rekabet hallerine benzerlik gösteren fiillere izin verilmez.'

Son madde hükmünden anlaşılacağı üzere, 14'üncü maddenin ilk yedi bölümü örneksene yolu ile sayılan haksız rekabet hükümlerini içermekte ve bu hallere dolaylı olarak da benzerlik gösteren haller haksız rekabet oluşturmaktadır.

II. HAKSIZ REKABET SORUŞTURMASINDA YETKİLİ ORGAN

RKHFK'nın uygulanmasından Antimonopol Kurumu sorumludur. M. 4/15'e göre, *'Antimonopol Kurumu- Federal Antimonopol Kurumu ve onun sınırlar (Rusya) içerisindeki tüm temsilcilikleri'* anlamına gelmektedir. Yani haksız rekabete ilişkin tespit ve müeyyidelendirme mahkemeler tarafından değil, ayrı bir idari otorite tarafından gerçekleştirilir. Uygulamada ve öğretilerde *Federal Antimonopol Kurumu* ifadesi yerine, Rus dilinde söylenişi *'Federalnaya Antimonopolnaya Slujba'* (Федеральная антимонопольная служба)'nın kısaltması olan *'FAS'* kullanılır.

FAS ve onun bölgesel temsilcilikleri haksız rekabete ilişkin hükümlerin ihlali durumunda RKHFK ve İdari Suçlar Kanunu'nda²³ yer alan haksız rekabete ilişkin hükümleri uygular. İdari Suçlar Kanunu m. 14.33 hükmünün birinci fıkrasına göre, *'iş bu kanunun 14.3. maddesi (reklamlara ilişkin kuralların ihlali) ve ikinci fıkrada yer alan haller dışındaki ihlaller için, ilgili gerçek kişilere on iki bin ile yirmi bin ruble arası, tüzel kişiler hakkında yüz bin ile beş yüz bin ruble arası idari para cezası verilir.'* Maddenin ikinci fıkrasına göre, *'Fikri mülkiyete konu malların yasadışı kullanımı ve tüzel kişiliğin, onun mal, hizmet ve işlerinin bireyselleşmesine hizmet eden araçların kullanımı ile işlenen haksız rekabet halleri için, ilgili gerçek kişilere yirmi bin ruble tutarında idari para cezası verilir veya üç yıla kadar görevinden uzaklaştırılır; haksız rekabetin tüzel kişi tarafından işlenmesi halinde, yüz bin rubleden az olmamak üzere, haksız*

²³ 30.12.2001 tarihli ve 195-FZ numaralı Rusya Federasyonu İdari Suçlar Kanunu, <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody&nd=102074277> (Erişim tarihi: 04.02.2020).

rekabet ihlali sebebiyle elde ettiği gelirin yüzde on beşine kadar idari para cezası verilir.'

Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığı (*Ministerstvo Vnutrennih Del-* MVD) ihlallerin ceza kanunları kapsamında suç teşkil ettiği durumlarda soruşturma sürecini başlatır. FAS'ın haksız rekabet incelemeleri ve yaptırımları idari niteliktedir²⁴. Cezai anlamda soruşturma ve yaptırım uygulama yetkisi MVD'ye verilmiştir. Haksız rekabete ilişkin FAS bünyesinde inceleme tamamlandıktan sonra dosya kapatılarak MVD'ye gönderilir. MVD'nin yaptığı soruşturma 63 FZ numaralı Rusya Federasyonu Ceza Kanunu²⁵ ve 174-FZ numaralı Rusya Federasyonu Ceza Usulü Hakkında Kanun'a²⁶ göre gerçekleştirilir.

FAS tarafından rekabet ihlali bilgisinin alınmasını takip eden bir ay içinde soruşturma açılması hususunda bir karar verir. FAS'ın yapacağı soruşturmaya ilişkin hükümler RKHFK m. 24-26 arasında düzenlenmiştir. FAS, haksız rekabetin tespiti için yaptığı soruşturma kapsamında diğer kamu kurumlarından, gerçek veya tüzel kişilerden, kitlesel medya kaynaklarından bilgiler talep eder. Ayrıca olağandışı durumlarda, savcılık makamı da soruşturmaya dahil olabilir. Haksız rekabet hükümlerinin ihlalini incelemek üzere FAS bünyesinde ayrı bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon tarafından üç ile altı ay arasında haksız rekabete ilişkin karar verilir²⁷.

SONUÇ

Rusya Federasyonu, Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra yepyeni bir ekonomi ve hukuk sistemine geçiş yapmıştır. Bir yandan devletin etkinliğinin yoğun olduğu merkezi sosyalist planlamaya dayalı ekonomiden ayrılarak piyasa ekonomisine geçiş yaparken, bir yandan da yeni anayasa ile yeni kanunlar çıkarma dönemine girmiştir. Bu dönemde, ekonomik sistemin değişmesi ile işletmeler rast-gele özelleştirilmeye başlanmıştır. Bu özelleştirmelerin Rusya ekonomisine uzun vadede olumsuz etkileri olmuştur. 1998 yılında Rusya ekonomisi mali çöküşten geri dönerek hızla büyümeye başlamıştır. Piyasa ekonomilerinde ekonomiyi ayakta tutan unsurların başında rekabet gelir. Rusya'da ekonominin gelişmesi ile rekabete ve haksız rekabete ilişkin yasalar da zaman içerisinde değişikliklere uğrayarak son aşamada bugünkü halini almıştır.

²⁴ Kinev Aleksandr Yuryeviç, "Rekabetin İdari Koruması; Sorunlar ve İyileştirme Yolları", Doktora Tezi (Moskova Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi), Moskova 2014, <https://www.dissercat.com/> (Erişim tarihi: 11.01.2020), s. 137.

²⁵ 13.06.1996 tarihli ve 63 FZ numaralı Rusya Federasyonu Ceza Kanunu, <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody&nd=102041891> (Erişim tarihi: 04.02.2020).

²⁶ 18 Aralık 2001 tarihli ve 174-FZ numaralı Rusya Federasyonu Ceza Usulü Hakkında Kanun, <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102073942> (Erişim tarihi: 04.02.2020).

²⁷ Göktepe, s. 906.

Rekabet özgürlüğü ve haksız rekabete ilişkin hükümler dayanağını Rusya Federasyonu Anayasasından almaktadır. 1993 tarihli Rusya Federasyonu Anayasasının 8'inci maddesi ekonomik sistem olarak liberal ekonominin ve rekabet serbestisi ilkesinin benimsendiğini, 34'üncü maddesinin 2'inci fıkrası tekelleşmeye ve haksız rekabete yönelik ekonomik faaliyetlerini yasaklandığını düzenlemiştir. 26 Haziran 2006 tarih ve 135-FZ numaralı Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun ve 17 Ağustos 1995 tarihli ve 147-FZ numaralı Doğal Tekeller Hakkında Federal Kanun'un dayanağı anayasanın 8'inci ve 34'üncü maddeleridir. Haksız rekabet kurumu ise ilk kez 1993 Anayasasından önce, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nce kabul edilen 22 Mart 1991 tarih ve 948-1 numaralı Mal Piyasalarında Rekabet ve Tekelci Faaliyetlerin Yasaklanması Hakkında Federal Kanun'da düzenlenmiştir. Bu Kanun'da yer alan ve haksız rekabete ilişkin kanun maddesi neredeyse aynı şekilde korunarak, yeni 26 Haziran 2006 tarih ve 135-FZ numaralı Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun'a 14'üncü madde olarak dahil edilmiştir. 2015'te son değişiklik ile daha önce haksız rekabetin düzenlendiği 14'üncü maddenin tamamı mülga edilmiş ve haksız rekabet hükümleri yeniden ve daha ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.

Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun 4'üncü maddesinin 9'uncu fıkrasında haksız rekabetin tanımı yapılmıştır. Tanımlar başlıklı 4'üncü maddede haksız rekabete ilişkin yapılan tanım oldukça uzun ve karmaşıktır. Bu sebeple hükmün anlaşılabilirliği ve bunun neticesinde uygulanabilirliğinin de oldukça zor olduğu kanaatindeyiz. Haksız rekabetin tanımına ilişkin hükümde normatif kriterler haricinde, sınırları çizilemeyen ve kesin bir şekilde tanımı yapılamayan, sübjektif davranışsal kavramlara yer verilmiştir. Haksız rekabete ilişkin denetimin ve soruşturmanın idari bir kurum tarafından yapılacağı göz önünde bulundurulduğunda, böylesi kavramların haksız rekabet tanımında yer almasının rekabetin gelişimi açısından birtakım aksaklıklara sebebiyet verebileceği aşikardır. Nitekim liberal ekonomilerde ticaretin devlet müdahalesi olmadan serbestçe yapılabilmesi asıldır. Bunun doğal sonucu olarak da rekabet alanında da devlet müdahalesinin bulunmaması gerekir. Rekabetin gelişimi için zorunlu olan düzenlemeler ve devlet destekleri hariç, idarenin rekabet piyasasına müdahalesi liberal ekonomi sistemi ilkelerine aykırıdır.

Haksız rekabete ilişkin hükümler, 2015 senesinde yapılan değişiklik ile Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun'unun ikinci kısmında tek madde halinde düzenlenmiştir (m. 14). Madde içerisinde '*madde 14.1, madde 14.2*' gibi Rus kanunlarında çoğunlukla tercih edilen bir numaralandırma sistemi ile toplam sekiz bölüm halinde düzenlenmiştir. 14'üncü maddenin ilk yedi bölümünde haksız rekabete örnek teşkil edecek haller sayılmış, sekizinci bölümde ise ilk yedi bölümde sayılan örneklere benzeyen hallerin de haksız rekabet teşkil edeceği düzenlenmiştir.

Madde 14'te sayılan haksız rekabet halleri kötüleme, yanıltma, karşılaştırma, bireyselleştirme ve fikri mülkiyet haklarının kullanılması, karıştırılmaya sebebiyet verme ve ticari sırrın kullanılması veya ifşa edilmesi yolu ile haksız rekabet halleridir. Örneksime olarak sayılan haksız rekabet hallerinde en çok dikkat çeken husus, hükümlerin oldukça geniş ve detaylı bir şekilde düzenlenmiş olmasıdır. Esasen maddenin Rusça aslı, anlaşılması oldukça güç ve karmaşık cümleler içermektedir. Bunun da uygulama açısından zorluğa ve karışıklığa sebep olacağı kanısındayız.

Madde 14.4 hükmünde, daha önce karşılaşmadığımız 'bireyselleştirme hakkı' ve 'bireyselleştirme araçları' kavramları karşımıza çıkmaktadır. Ticari işletmenin, mal ve hizmetlerin bireyselleştirilmesi; onların kimliklendirilmesi ile diğerlerinden ayıran ve bireyselleştirilmesine hizmet eden araçların edinilmesi hakkıdır. Bu araçlar ticari işletmenin adı, mal ve hizmetler üzerindeki marka hakları, malların menşei ve ticari işaretlerdir. Madde 14.4'te de bireyselleştirme araçlarının haksız olarak kazanılması ve kullanılması da haksız rekabeti oluşturacağı düzenlenmiştir.

Haksız rekabete ilişkin soruşturma yetkisi Rusya Federasyonu'nun idari kurumuna bırakılmıştır. Federal Antimonopol Kurumu diğer adı ile FAS, haksız rekabete ilişkin soruşturmaları yürütür, haksız rekabetin varlığı halinde idari para cezasına hükmetmektedir. Haksız rekabet fiili aynı zamanda cezai soruşturmayı ve cezai yaptırımını gerektirdiği takdirde FAS tarafından dosya kapatılarak Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığı'na (MVD) gönderilir. Cezai soruşturma yetkisi İçişleri Bakanlığına bırakılmıştır.

İdari kurum olan FAS'a verilen soruşturma yetkisi kapsamında, haksız rekabete ilişkin soruşturma Rusya Federasyonu İdari Suçlar Kanunu'na göre yürütülür. İçişlerine verilen soruşturma yetkisi kapsamındaki haksız rekabet soruşturması ise Rusya Federasyonu Ceza Kanunu kapsamında yürütülür.

Son olarak genel anlamda bir değerlendirme yapacak olur isek, Rusya Federasyonu hukukunda haksız rekabete ilişkin hükümler tek bir maddede toplanmamıştır. Haksız rekabete ilişkin özel bir kanunda düzenlenmeyip rekabetin korunmasına ilişkin bir kanun içerisinde düzenlenmiştir. Konunun düzenlendiği ilgili Kanun'daki haksız rekabetin tanımı ve haksız rekabete ilişkin madde değerlendirildiğinde, haksız rekabet kurumu Rus Hukukunda tek başına bir kanun olabilecek uzunluktadır. Haksız rekabete ilişkin cezai hükümler de tamamen farklı kanunlarda yer almaktadır. Bu sebeple haksız rekabete ilişkin tanım hükmünün, örneksime yolu ile sayılan haksız rekabet hallerini içeren maddenin ve cezai yaptırımlarının, haksız rekabete ilişkin tek bir kanunda toplanmasının, kanunlaşma açısından daha isabetli olacağı kanısındayız.

KAYNAKÇA:

- **Fikri Mülkiyet Federal Kurumu (Rospatent):** XXIII Uluslararası Rospatent Konferansı, Sınai Mülkiyet Federal Enstitüsü (FİPS), Moskova, 16-17 Ekim 2019.
- **Göktepe Hülya:** “Türkiye ve Rusya’da Rekabet Politikası ve Rekabet Hukuku”, International Conference On Eurasian Economies Dergisi, 2013 (sayfa aralığı: 904-914).
- **Shishko İrina Viktorovna:** “Fikri Mülkiyet Haklarının Kullanılması ve Karışıklığa Sebebiyet Verme Yolu ile İşlenen Haksız Rekabet ve Kanuni Düzenlemedeki Sorunlar”, Yüksek Lisans Tezi (Sibirya Federal Üniversitesi), Krasnoyarsk, 2019, <https://www.dissercat.com/> (Erişim tarihi: 11.04.2020).
- **Kinev Aleksandr Yuryeviç:** “Rekabetin İdari Koruması; Sorunlar ve İyileştirme Yolları”, Doktora Tezi (Moskova Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi), Moskova 2014, <https://www.dissercat.com/> (Erişim tarihi: 11.04.2020).
- **Moskova Uluslararası İlişkiler Devlet Üniversitesi/Federal Antimonopol Kurumu:** “Rekabetin Korunması Hakkında Federal Kanun’unun Bilimsel ve Uygulama Açısından Yorumu”, Editör: İ. YU. **Artemyev**, 2015, www.consultant.ru (Erişim tarihi: 11.04.2020).
- **Nomer Ertan Füsün:** Haksız Rekabet Hukuku, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2016
- **Novikov Maksim Vladimiroviç:** “Vatandaşlık Haklarının Kötüye Kullanılması ile Haksız Rekabet”, Hukuk Bilimleri Eğitim Derecesi Adaylığı Tezi (Federal Bütçe Eğitim Kurumu Yükseköğretim Saratov Hukuk Akademisi), Saratov 2018.
- **Örmeci Ozan/ Kısacık Sina:** “Rusya Siyaseti Ve Rus Dış Politikası”, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- **Varlamova Alla Nikolaevna:** “Ürün Piyasalarında Rekabetin Gelişmesi İçin Hukuki Destek”, Doktora Tezi Tezi (Moskova Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi), Moskova 2008, <https://www.dissercat.com/content/pravovoe-sodeistvie-razvitiyu-konkurentsii-na-tovarnykh-rynkakh/read> (Erişim tarihi: 31.01.2020).
- İnternet Kaynakları:
- Bilimsel Elektronik Tez ve Makale Kütüphanesi: <https://www.dissercat.com/>
- Devlet Tescil, Kadastro ve Haritacılık Federal Kurumu (ROSRESTR), <https://rosreestr.ru/site/>
- Güvenilir Mevzuat Desteği Konsultant Plus: www.consultant.ru
- Resmi İstatistik Federal Kurumu, <https://www.gks.ru/>

- Rusya Federasyonu Mevzuat Bilgisi Resmi İnternet Portalı: <http://www.pravo.gov.ru/>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmî Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/>
- Türk Anayasa Hukuku Sitesi: <http://www.anayasa.gen.tr/>